

Förklädd statistikbok

Lars Lind. **Handbok i medicinsk och biologisk forskning**. 268 sidor. Stockholm: Liber; 2001. Pris ca 405 kr. ISBN 91-47-04998-7.

Recensent: Tomas Cronholm, professor i medicinsk kemi, Karolinska institutet, Stockholm.

II Vad väntar man sig av en handbok i medicinsk och biologisk forskning? Är det en bok för vetenskapsjournalister som behöver en snabb introduktion eller en uppslagsbok, eller tänker man sig en »labhandbok« med de mest använda metoderna? Tyvärr har en på många sätt utmärkt lärobok i medicinsk statistik fått en vilseledande titel. Biologiska frågeställningar utanför biomedicin finns knappast berörda, men en i medicin väl bevandrad biolog kan nog ändå använda boken.

Uppsalaperspektiv

Efter en kort men klar vetenskapsteoretisk inledning kastar sig författaren in i statistiken och lämnar den bara i några korta kapitel. På 14 sidor behandlas biomedicinska metoder under den likaså vilseledande titeln »baskunskaper«. Det säger sig självt att det inte blir särskilt uttömmande, och tyvärr är det ibland också obegripligt eller felaktigt (DNA-baserna kallas nukleinsyror). Ett annat kort kapitel handlar om hur man söker information, anslag och tillstånd. Bortsett från att författaren kunde ha hänvisat till andra bibliotek än Uppsalas och att webbadresser är färskvara är detta ett användbart kapitel. En nybliven forskarstuderande kan säkert också ha glädje av det avslutande kapitlet om hur man presenterar resultat vid allt från den första kongressen till disputationen. Som mycket riktigt påpekas skiljer sig regler och rutiner kring disputationen en hel del mellan orter och fakulteter, och det gör den delen mindre användbar för doktorander utanför Uppsala.

Medicinsk statistik

Huvuddelen av boken (ca 75 procent är en lättillgänglig och pedagogisk lärobok i medicinsk statistik. De avskräckande formler med stora och små sigma, som annars är vanliga i till och med enkla sta-

tistikböcker, är ersatta med resonemang och tips om hur man använder statistiska program. Utskrifter från statistikprogrammet Statview används boken igenom för att exemplifiera. Primärdata till övningsuppgifter hämtas från en hemsida på förlaget, och en demoversion av statistikprogrammet Statview kan hämtas via Internet från tillverkaren. Boken känns därigenom modern och anpassad till den medicinska forskningsvardagen.

Ibland blir förenklingen väl grov, som vid förklaringen av normalfördelningen, eller vid beskrivningen av alla statistiska metoder med egennamn. När läsaren väl bestämt sig för en metod skulle man vilja rekommendera en fördjupning, och då saknas tyvärr en lista över statistiska referensverk. Behandlingen av »icke-parametrisk regression« (här avses väl icke-linjär regression?) verkar bakvänd. Det är principiellt bättre att ha en teoretiskt underbyggd modell för transformering av värden än att försöka hitta den modell som är bäst anpassad till de funna värdena. Författaren resonerar i själva verket också så i de exempel som ges.

Lättillgänglig lärobok

Sammanfattningsvis är detta en lättillgänglig och direkt praktiskt tillämpbar lärobok i medicinsk statistik som tyvärr fått en missvisande titel.

Psykosomatikbok visar kulturskillnader inom medicinen

Hans-Christian Deter, redaktör. **Psychosomatik am Beginn des 21. Jahrhunderts**. 694 sidor. Bern: Verlag Hans Huber; 2001. ISBN 3-456-83466-7.

Recensent: Per Dalén, docent, Viken.

II Boken är frukten av ett psykosomatikermöte i Berlin 1999. De 98 författarna till 66 kapitel är helt övervägande från Tyskland, men andra europeiska länder och USA är också representerade. Töres

Theorell och Kristina Orth-Gomér från Sverige har lämnat var sitt bidrag (om hypertoni respektive koronarsjukdom hos kvinnor). Helheten präglas naturligtvis av att så många författare medverkar. Boken täcker sammanlagt de flesta aspekterna på ämnet psykosomatik utan att särskilt ofta gå på djupet.

Tysk psykosomatik mer självständig

Som bokens titel antyder är psykosomatikens aktuella tillstånd ett huvudtema, och här kommer intressanta skillnader fram mellan Tyskland och världen i övrigt. Den tyska psykosomatiken präglas naturligtvis av den starkare filosofiskt-teoretiska traditionen i den kulturkretsen och har åtminstone tidigare varit mindre empiriskt inriktad. Något som är helt unikt för tysk psykosomatik är att somatiska specialister skaffar sig vidareutbildning i psykoterapi. Psykosomatiken har också organisatoriskt en klart mer självständig ställning med egna kliniker och tillhörande öppen vård.

De författare från andra länder som här kommenterar dessa skillnader tycks gärna se problem med de tyska särdragen och välkomnar den utjämning som pågår. Av den diskussionen får recensenten (psykiater) ingen klar bild av för- och nackdelar på det kliniska planet. Det ligger något följdriktigt i att tex en internmedicinare som valt att ställa psykosomatiken i förgrunden också lär sig psykologiska metoder som överensstämmer med detta. Ur vetenskaplig synvinkel kan man naturligtvis värdera situationen annorlunda. Bindningen till psykoanalysen är tydligen ännu stark i Tyskland, 30 år efter att dess hegemoni i nordamerikansk psykiatri har brutits. Detta kan bidra till att omvärldens intryck av tysk psykosomatik blir blandade.

Kritiken släpps fram i boken

Boken innehåller på slutet också ett kapitel med uttalad kritik av psykosomatiken från kunnigt lekmanahåll. Bokens utgivare går i svaromål, och båda dessa texter har faktiskt först varit införda i den tyska tidningen Der Tagesspiegel. Det är ju högst sympatiskt att en våltalig utomstående kritiker släpps fram på detta sätt. Även den som inte ger sig i kast med boken kan ta del av inläggen hos tidningen via Internet (www2.tagesspiegel.de/archiv/2000/09/18/ak-ws-me-11705.html) respektive (www2.tagesspiegel.de/archiv/2000/09/25/ak-ws-me-9018.html).

Det finns kanske inte så många potentiella läsare av denna speciella bok i Sverige, men för den som är intresserad av kulturskillnader inom medicinen har den sitt intresse. Den medicinska scenen ser trots allt inte likadan ut i alla i-länder. •